

**Bruxelles, 4. prosinca 2024.
(OR. en)**

16392/24

**SOC 890
EMPL 603
COH 76
ANTIDISCRIM 172**

ISHOD POSTUPAKA

Od:	Glavno tajništvo Vijeća
Za:	Delegacije
Br. preth. dok.:	15610/24
Predmet:	Zaključci Vijeća o poboljšanju pristupa potpunim uslugama i uslugama zapošljavanja smanjenjem teritorijalnih nejednakosti radi promicanja socijalne uključenosti osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, uključujući Rome

Za delegacije se u prilogu nalaze zaključci Vijeća o navedenom predmetu koje je Vijeće EPSCO odobrilo na sastanku održanom 2. prosinca 2024.

Zaključci Vijeća
o poboljšanju pristupa potpornim uslugama i uslugama zapošljavanja smanjenjem
teritorijalnih nejednakosti radi promicanja socijalne uključenosti osoba izloženih riziku od
siromaštva ili socijalne isključenosti, uključujući Rome

POTVRĐUJUĆI DA:

1. Poštovanje ljudskog dostojanstva, slobode i ljudskih prava temeljne su vrijednosti Europske unije. EU je predan uklanjanju nejednakosti, borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti, borbi protiv diskriminacije te jačanju gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije.
2. U europskom stupu socijalnih prava ističe se, među ostalim, da svi imaju pravo na kvalitetno i uključivo obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje (1. načelo), na jednake mogućnosti (3. načelo) i na aktivnu potporu zapošljavanju (4. načelo). Osim toga, djeca imaju pravo na zaštitu od siromaštva i na pristupačan i kvalitetan rani i predškolski odgoj i obrazovanje (11. načelo). To može doprinijeti i ravnopravnosti žena i muškaraca, što se mora osigurati u svim područjima (2. načelo). Svi koji nemaju dovoljno sredstava imaju pravo na primjeren minimalni dohodak koji omogućuje dostojan život u svim njegovim fazama te pravo djelotvornog pristupa potpornim dobrima i uslugama (14. načelo), te svatko ima pravo na pravodobnu, pristupačnu, preventivnu i kurativnu zdravstvenu skrb (16. načelo). Stup se odnosi i na pristup socijalnim stanovima ili pomoći za stanovanje za one kojima je to potrebno (19. načelo) i pristup kvalitetnim osnovnim uslugama (20. načelo).

3. U Preporuci Vijeća o jednakosti, uključivanju i sudjelovanju Roma, koju je Vijeće donijelo 2021., države članice pozvane su da konsolidiraju nastojanja za djelotvorno sprečavanje i suzbijanje socijalne i ekonomske isključenosti i njihovih temeljnih uzroka te da u tu svrhu nastoje primjenjivati integrirani pristup. Osim sprečavanja i suzbijanja antiromizma kao međusektorskog prioriteta u okviru borbe protiv diskriminacije i segregacije, za sve sektorske ciljeve obuhvaćene Preporukom, kao što su obrazovanje, zapošljavanje, zdravstvena skrb, stanovanje i osnovne usluge, preporučila je državama članicama da osiguraju djelotvoran i jednak pristup tim uslugama bez prepreka. Vijeće je državama članicama preporučilo i da potiču regionalna i lokalna tijela da razviju ili unaprijede svoje lokalne akcijske planove ili planove za suzbijanje segregacije, kao i svoje strateške okvire, te da oni sadržavaju mjere, osnovne vrijednosti, mjerila, mjerljive ciljeve i dodjelu sredstava.
4. Europska komisija u svojim smjernicama za planiranje i provedbu nacionalnih strateških okvira za Rome preporučuje da se nacionalnim strateškim okvirima za Rome intervencije usmjere na određena područja kako bi se osiguralo da se uzimaju u obzir lokalni uvjeti i da se kombiniraju usmjeravanje na područja i socijalne skupine u obliku opsežnijih intervencija (npr. za suzbijanje krajnjeg siromaštva) te da se prevlada digitalna isključenost Roma. Države članice potiče se da osiguraju da se takvim intervencijama obuhvate Romi. Pokazatelje potrebne za praćenje, u kojima se odražavaju stambena segregacija, geografski aspekti položaja Roma i pristup uslugama i infrastrukturi u različitim područjima, potrebno je dalje razvijati.
5. U Preporuci Vijeća o uspostavi europskog jamstva za djecu iz 2021. preporučuje se da države članice djeci kojoj je potrebna pomoć zajamče djelotvoran i, prema potrebi, besplatan pristup uslugama u okviru njegova područja primjene. U tu se svrhu državama članicama preporučuje da pri radu na pitanju teritorijalne dimenzije socijalne isključenosti primjenjuju integrirani i multidisciplinarni pristup, uzimajući u obzir specifičnu situaciju dotične djece u urbanim, ruralnim i udaljenim područjima te područjima u nepovoljnom položaju.

6. U Preporuci Vijeća o razvoju okvirnih uvjeta za socijalnu ekonomiju iz 2023. ističe se doprinos socijalne ekonomije socijalnom uključivanju skupina u nepovoljnom položaju i nedovoljno zastupljenih skupina. Državama članicama preporučuje se da uspostave ili potiču partnerske inicijative koje uključuju subjekte socijalne ekonomije u osmišljavanje i provedbu aktivnih politika tržišta rada te socijalnih usluga skrbi usmjerenih na ljude.
7. U svojoj rezoluciji donesenoj 2022. Europski parlament naglasio je da mnogi Romi u Europi i dalje žive u siromaštvu i da su socijalno isključeni, što je problem koji je blisko povezan s teritorijalnom segregacijom i nejednakim pristupom uslugama. Napomenuo je da mnogi Romi žive u regijama u nepovoljnom socioekonomskom položaju te pozvao Komisiju i države članice da hitno riješe situaciju Roma koji žive u naseljima na sveobuhvatan i učinkovit način, uz odgovarajuće politike i financijska sredstva.
8. U izvješću skupine na visokoj razini za budućnost socijalne zaštite i socijalne države u EU-u naglašava se važnost uključive i pravedne socijalne države te se, među ostalim, utvrđuje da digitalizacija i tehnološke promjene predstavljaju i rizike i mogućnosti, dok nedostaci u vještinama i pristupu IT-u nose rizik od povećanja nejednakosti. Osim toga, u izvješću se navodi da tehnološki razvoj stvara prilike za organizaciju i učinkovitost socijalne zaštite. Imajući to na umu, skupina na visokoj razini preporučuje, među ostalim, da države članice poboljšaju pružanje usluga na lokalnoj razini i maksimalno iskoriste mogućnosti digitalizacije. Također preporučuje da socijalna uključenost i jednak pristup javnom prijevozu budu dio urbanističkog i ruralnog planiranja te da se podupiru javnim subvencijama, s posebnim naglaskom na zapostavljenim područjima.
9. Europska unija i njezine države članice kontinuirano rade na jačanju gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije. EU svojom kohezijskom politikom želi smanjiti razlike u stupnju razvijenosti različitih regija, pri čemu se posebna pozornost posvećuje ruralnim područjima, područjima zahvaćenima industrijskom tranzicijom i regijama s ozbiljnim i trajnim prirodnim ili demografskim poteškoćama. EU podupire provedbu dogovorenih ciljeva kojima se promiču teritorijalna kohezija i socioekonomski razvoj financiranjem u okviru kohezijske politike, s posebnim naglaskom na slabije razvijenim regijama.

10. Europski socijalni fond plus (ESF+) ključan je instrument EU-a za financiranje ulaganja u zapošljavanje, obrazovanje i vještine te socijalnu uključenost. Njime se, među ostalim, podupire promicanje socioekonomske integracije marginaliziranih zajednica kao što su Romi i državljani trećih zemalja, uključujući migrante, te socijalna integracija osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, uključujući najpotrebitije osobe i djecu. Sve države članice obvezne su dodijeliti najmanje 25 % svojih sredstava iz Europskog socijalnog fonda plus (ESF+) za promicanje socijalne uključenosti i najmanje 3 % za mjere za potporu najpotrebitijima suzbijanjem materijalne oskudice putem osiguravanja hrane i/ili osnovne materijalne pomoći i pružanjem popratnih mjera kojima se podupire njihova socijalna uključenost ili promicanjem socijalne integracije osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti. Države članice u kojima je razina siromaštva djece iznad prosjeka EU-a moraju izdvojiti najmanje 5 % svojih sredstava iz fonda ESF+ za rješavanje tog pitanja.
11. Iako se ističu uspjesi kohezijske politike EU-a, posebno u pogledu kontinuirane uzlazne konvergencije u EU-u, u Komisijinu devetom izvješću o koheziji u području gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije, objavljenom u ožujku 2024., ističe se da teritorijalne razlike i dalje postoje i utječu na ukupni gospodarski i socioekonomski razvoj Europe. Nemaju sve regije koristi od iste dinamike rasta. Te se razlike u gospodarskim trendovima djelomično odražavaju u razlikama na tržištu rada i u obrazovanju, a unatoč konvergenciji zabilježenoj u EU-u i dalje postoje izazovi, kao što su podnacionalne nejednakosti između velikih metropolskih područja i drugih regija koje zaostaju, uključujući regije uhvaćene u „zamku nedovoljnog razvoja”. U izvješću se također ističe da u urbanim regijama ljudi imaju bolji pristup obrazovanju i osposobljavanju te zdravstvenim uslugama. U metropolskim područjima koncentrira se ljudski kapital i osigurava se visoka kvaliteta usluga te stoga ona prirodno privlače ulaganja. Međutim, cijena te privlačnosti mogu biti veće prometne gužve, društveni izazovi i troškovi stanovanja, što može ugroziti njihovu konkurentnost. Općenito, teritorijalna polarizacija uzrokovana unutarnjim razlikama u socioekonomskom razvoju može ugroziti konkurentnost država članica i EU-a, kao i dugoročnu održivost rasta. Policentričniji razvojni model koji se oslanja na male i srednje gradove i promiče pristupačnost javnih usluga u područjima koja su udaljena od velikih urbanih središta mogao bi doprinijeti ublažavanju tih teritorijalnih neravnoteža.

12. U istom izvješću Komisija ističe i da se u razdoblju od 2013. do 2019. udio osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti (stopa AROPE) smanjio s 35 % na 28 % u slabije razvijenim regijama, dok je u razvijenijim regijama ostao nepromijenjen na 19 %. Stopa AROPE u EU-u smanjila se od 2015. do 2019., a od tada do 2022. ostala je nepromijenjena u gradovima, predgrađima i rijetko naseljenim područjima. U sedmogodišnjem razdoblju koje je završilo 2022. ta se stopa smanjila za prosječno 2,4 postotna boda na 22 %, a to je smanjenje bilo posebno veliko u ruralnim područjima (4,3 postotna boda), a u određenim državama članicama bilo je još veće (7,4 postotna boda).
13. Demografski izazovi, ako se ne riješe, mogu postati dugoročno ograničenje za konkurentnost EU-a i sve veća prijetnja koheziji zbog rizika od povećanja razlika među regijama i unutar njih. Ti su izazovi najozbiljniji u udaljenim i ruralnim područjima i regijama u kojima su izazovi u vezi s depopulacijom, starenjem stanovništva i smanjenjem radne snage najrašireniji. Stoga je neophodan i djelotvoran korak u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti smanjenje teritorijalnih nejednakosti, među ostalim poboljšanjem pristupa uslugama na lokalnoj razini, što može doprinijeti konkurentnosti EU-a.
14. U 2022. 7,6 %¹ osoba koje su bile izložene riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti u Europskoj uniji nije si moglo priuštiti internetsku vezu, u usporedbi s 2,4 % ukupnog stanovništva EU-a², što pokazuje znatne razlike među državama članicama. U 2023. samo je 56 % osoba u dobi od 16 do 74 godine u EU-u imalo barem osnovne digitalne vještine³. Važan je i jaz između urbanih i ruralnih područja. U ruralnim područjima pristup širokopojasnim vezama i mobilnim mrežama može biti ograničen, lošije kvalitete ili uz veće troškove⁴. Osim toga, razina formalnog obrazovanja utječe na razinu digitalnih vještina. Jaz u osnovnim digitalnim vještinama između visokoobrazovanih osoba (80 %) i osoba bez formalnog obrazovanja ili s niskom razinom formalnog obrazovanja (34 %) u EU-u iznosio je 46 postotnih bodova⁵.

¹ U 2021. to je iznosilo 8,4 %.

² Europska komisija, Izvješće o pristupu osnovnim uslugama u EU-u, lipanj 2023.

³ Eurostat, Pojmovnik: Pokazatelj digitalnih vještina, kolovoz 2023.

⁴ Europska komisija, Izvješće o pristupu osnovnim uslugama u EU-u, lipanj 2023.

⁵ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Skills_for_the_digital_age

15. Rezultati istraživanja o Romima iz 2021. koje je provela Agencija EU-a za temeljna prava (FRA) pokazuju da se Romi u cijeloj Europi suočavaju s visokom razinom oskudice, marginalizacije, diskriminacije i socijalne isključenosti. Udio Roma koji žive u kućanstvima izloženima riziku od siromaštva razlikuje se među zemljama⁶ obuhvaćenima istraživanjem. Čak 80 % Roma izloženo je riziku od siromaštva (stopa AROP), a to se nije promijenilo od 2016. do 2021. Stopa AROP u prosjeku je najveća među Romima koji žive u gradovima (gusto naseljena područja, 87 %) i ruralnim područjima (rijetko naseljena područja, 83 %). U gradovima i predgrađima (područja srednje gustoće naseljenosti) iznosi 78 %. Rezultati istraživanja pokazuju da više Roma završava barem više sekundarno obrazovanje u urbanim područjima u usporedbi s ruralnim područjima. Kad je riječ o zaposlenosti, samo 43 % Roma u dobi od 20 do 64 godine bilo je zaposleno u osam država članica EU-a⁷ obuhvaćenih istraživanjem, bez obzira na to jesu li živjeli u ruralnim ili urbanim područjima.
16. U skladu s tim izvješćem, u prosjeku 55 % Roma ima internetsku vezu za osobnu uporabu kada im je potrebna. Udio se smanjuje na 47 % za Rome koji žive u ruralnim područjima, a povećava na 60 % za Rome koji žive u velikim gradovima, manjim gradovima i predgrađima. Razlika je još veća kad se uspoređuju Romi koji žive u kućanstvima izloženima riziku od siromaštva (52 %) i oni koji ne žive u takvim kućanstvima (71 %). Samo 34 % Roma u ruralnim područjima ima računalo, u usporedbi s 43 % u gradovima i 42 % u manjim gradovima i predgrađima.

⁶ Češka, Grčka, Hrvatska, Italija, Mađarska, Portugal, Rumunjska, Sjeverna Makedonija, Srbija i Španjolska.

⁷ Češka, Grčka, Hrvatska, Italija, Mađarska, Portugal, Rumunjska i Španjolska.

17. U mišljenju Europskog odbora regija naglašava se uloga lokalnih i regionalnih tijela u osiguravanju pravednog pristupa osnovnim uslugama. U mišljenju se ističu izazovi koji se javljaju u pružanju socijalnih usluga, posebno u udaljenim i slabo pokrivenim područjima, zbog razlika u infrastrukturi, digitalnom pristupu i kvalificiranom osoblju te fiskalnih ograničenja. U njemu se zalaže za sveobuhvatnu strategiju regionalnog razvoja koja uključuje smanjenje siromaštva, socijalnu uključenost, digitalnu pismenost i cjeloživotno učenje te istodobno poziva na ciljana ulaganja u zapostavljena područja. Nadalje, u njemu se, među ostalim, naglašava potreba za poboljšanim modelima pružanja usluga, pojačanom prekograničnom suradnjom te važnost modernizacije digitalne infrastrukture i usluga javnog prijevoza. Osim tog mišljenja, za analizu i ublažavanje mogućih asimetričnih učinaka pojedinačnih mjera EU-a na različitim područjima EU-a važne su i procjene učinka s teritorijalnim aspektima, kao što su one koje redovito provodi Europski odbor regija.

NAGLAŠAVAJUĆI DA:

18. Unatoč blagom poboljšanju stanja od 2019., oko 95 milijuna Europljana 2023. i dalje je bilo izloženo riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, što pokazuje da će za postizanje glavnog cilja za 2030.⁸ i nacionalnih ciljeva smanjenja siromaštva biti potrebni brži napredak i daljnji naponi prije kraja desetljeća. Iako se države članice suočavaju s različitim izazovima u djelotvornom zadovoljavanju potreba osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, uključujući Rome, promicanje socijalne i teritorijalne kohezije i smanjenje teritorijalnih nejednakosti zajednički je pothvat kojim se mogu poduprijeti ostvarivanje EU-ova cilja smanjenja siromaštva, konkurentnost te održiv i uključiv rast.

⁸ Jedan je od glavnih ciljeva EU-a za 2030. iz Akcijskog plana za provedbu europskog stupa socijalnih prava da se broj osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti smanji za najmanje 15 milijuna (od čega bi najmanje 5 milijuna trebala biti djeca) u odnosu na razinu iz 2019.

19. Države članice su u skladu sa svojim nacionalnim okolnostima i u okviru svojih širih politika socijalnog uključivanja te u skladu sa Strateškim okvirom EU-a za Rome pripremile nacionalne strateške okvire za Rome kako bi se pružila potpora Romima u EU-u u sedam ključnih područja na koja se treba usredotočiti, a to su ravnopravnost, uključivanje, sudjelovanje, obrazovanje, zapošljavanje, zdravstvo i stanovanje. Iako je cilj potpuna ravnopravnost, uključujući suzbijanje i sprečavanje antiromizma i diskriminacije, Komisija je predložila minimalne ciljeve za 2030., za koje je potrebno da države članice uspostave odgovarajuće politike. Potrebno je uložiti dodatne napore u provedbu i praćenje tih okvira, u bliskoj suradnji sa svim relevantnim dionicima.
20. Teritorijalne i socijalne nejednakosti, uključujući položaj i teritorijalnu lokaciju osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, što obuhvaća i Rome, znatno se razlikuju među državama članicama. U pristupu Europske unije teritorijalnom razvoju sve se više naglašavaju alati koji se temelje na strateškom teritorijalnom planiranju i različitim teritorijalnim značajkama te važnost lokalnih inovacija, a uspostava partnerstava sve je važniji aspekt. Kad je riječ o praksama regionalnog razvoja i njihovoj djelotvornoj provedbi u državama članicama, i dalje postoje brojne neiskorištene mogućnosti.

21. Iako Europska unija i njezine države članice kontinuirano rade na promicanju gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije, različiti izazovi i nedostaci u konvergenciji mogu se utvrditi ne samo među državama članicama ili regijama, već i na podregionalnoj razini. Određeni dijelovi općina (posebno u većim gradovima) ili čak cijele općine, kao što su manja sela, mogu postati područja s visokim udjelom osoba izloženih riziku od socijalne isključenosti. Složeni izazovi kao što su socioekonomski nedostaci i promjene često su prisutni u tim područjima u nepovoljnom položaju i mogu uzrokovati visoke razine nezaposlenosti. Osim nedostatka osnovnih usluga⁹, karakterističan je izazov i dostupnost kvalitetnih potpornih usluga¹⁰ i usluga zapošljavanja koje imaju ulogu u socijalnoj uključenosti i doprinose socijalnoj koheziji. Na područjima u nepovoljnom položaju često žive osobe koje se suočavaju sa siromaštvom i višestrukim oblicima isključenosti, segregacije i diskriminacije te koje često pripadaju manjinama, kao što su Romi, ili su migrantskog podrijetla.
22. Potpuno i aktivno sudjelovanje i uključivanje osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, uključujući Rome, te mjere za borbu protiv diskriminacije, segregacije i antiromizma ključni su za osiguravanje jednakog i djelotvornog pristupa kvalitetnim potpornim uslugama i uslugama zapošljavanja.

⁹ U skladu s 20. načelom europskog stupa socijalnih prava te usluge uključuju vodu, sanitarne usluge, energiju, prijevoz, financijske usluge i digitalnu komunikaciju.

¹⁰ U skladu s Preporukom Vijeća od 30. siječnja 2023. o primjerenom minimalnom dohotku kojim se osigurava aktivno uključivanje, „potporne usluge” znači usluge usmjerene na specifične potrebe osoba koje nemaju dovoljno sredstava kako bi se osiguralo da se mogu integrirati u društvo i, prema potrebi, na tržište rada, a uključuju i usluge socijalnog uključivanja, primjerice socijalni rad, savjetovanje, podučavanje, mentorstvo, psihološka potpora, rehabilitacija i druge opće potporne usluge, među ostalim rani i predškolski odgoj i obrazovanje, zdravstvena skrb, dugotrajna skrb, obrazovanje i osposobljavanje te stanovanje. [stavak 2. točka (f)]

23. Univerzalnim mjerama koje su dopunjene ciljanim mjerama nastoji se osigurati aktivno uključivanje. Uključive društvene i infrastrukturne mreže te mreže usluga na lokalnoj i regionalnoj razini s pomoću kojih se svima osigurava učinkovit i jednak pristup mogu poduprijeti socijalnu koheziju i uključiv rast. Osim toga, dostupnost i cjenovna pristupačnost prijevoza ključni su za pristup potpornim uslugama i uslugama zapošljavanja. Učinkovitije korištenje sredstava na regionalnoj razini, jačanje lokalnih mreža te savjetovanje i drugi oblici potpore također su važni čimbenici u smislu osiguravanja održivosti razvoja i njihove podregionalne ugrađenosti i ugrađenosti u zajednicu te integracije socijalne uključenosti u regionalni razvoj. U te bi mjere trebala biti uključena perspektiva rodne osvjешtenosti.
24. Digitalna tranzicija ubrzala se u kontekstu globalizacije i tehnološkog napretka. Osim izazova koje donosi, digitalizacija može donijeti znatne socijalne i ekonomske koristi te pružiti mogućnosti za poboljšanje dostupnosti kvalitetnih, dostupnih i cjenovno pristupačnih potpornih usluga i usluga zapošljavanja. Međutim, brz tempo digitalne tranzicije može dovesti do digitalne isključenosti, pri čemu pojedinci, kućanstva, poduzeća i zemljopisna područja imaju različite razine pristupa informacijskim i komunikacijskim tehnologijama, među ostalim internetu. Kako bi se osigurala socijalna uključenost, ključno je poduzeti mjere za rješavanje pitanja digitalne isključenosti i potporu osobama kojima je potrebna pomoć, uzimajući u obzir njihove digitalne i jezične vještine. Također je važno nastaviti osiguravati pružanje nedigitalnih usluga kako bi se zadovoljile potrebe osoba koje se suočavaju s preprekama pri korištenju internetskim uslugama. Također je važno prepoznati da mjere digitalizacije mogu osobama kojima je potrebna pomoć otežati pristup potrebnim uslugama.
25. Ovi se zaključci temelje na prethodnom radu i političkim obvezama koje su izrazili Vijeće Europske unije, Europska komisija, Europski parlament i relevantni dionici u tom području, među ostalim u dokumentima navedenima u Prilogu.

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE

26. prima na znanje izvješće Europske komisije o provedbi Preporuke Vijeća o jednakosti, uključivanju i sudjelovanju Roma, u kojem se ističe potreba za jačanjem napora za provedbu preporuke, uzimajući u obzir nalaze Komisije i ove zaključke.

POZIVA DRŽAVE ČLANICE DA u skladu sa svojim nacionalnim nadležnostima i okolnostima:

27. promiču usklađenost, učinkovitost i ugrađenost svojih strategija regionalnog razvoja te lokalnih i mikroregionalnih politika socijalne uključenosti, s posebnim naglaskom na osobama izloženima riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, uključujući Rome, kako bi se svima osigurao jednak pristup kvalitetnim potpornim uslugama i uslugama zapošljavanja, bez obzira na mjesto stanovanja, i to:
- a) podupiranjem pripreme i provedbe lokaliziranih strategija ili akcijskih planova, uključujući, prema potrebi, mjere teritorijalne desegregacije, te održavanjem ili stjecanjem potrebnih kapaciteta i stručnog znanja za razvoj tih strategija ili planova, primjerice izdavanjem smjernica;
 - b) osiguravanjem odgovarajućeg ili jačanjem postojećeg višerazinskog upravljanja i dobro uspostavljenih mehanizama savjetovanja i sudjelovanja, čime se onima koji rade na različitim razinama vlasti u svim relevantnim sektorima omogućuje suradnja u planiranju, provedbi i evaluaciji politika, kao i koordinacija, uzajamno jačanje i prilagodba njihovih intervencija lokalnim/mikroregionalnim potrebama osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, uključujući Rome, na temelju visokokvalitetnih, pravodobnih i pouzdanih podataka razvrstanih prema spolu i dobi. Dionici kao što su civilno društvo, predstavnici osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, uključujući Rome, organizacije i stručnjaci koji rade na socijalnoj uključenosti, subjekti socijalne ekonomije i socijalni partneri, u skladu s njihovom ulogom i autonomijom, trebali bi biti uključeni u mehanizme savjetovanja;

- c) podupiranjem teritorijalne suradnje lokalnih tijela, općina i teritorijalnih jedinica (među ostalim, prema potrebi, u prekograničnom i transnacionalnom kontekstu) kako bi se izazovi u pogledu pristupa kvalitetnim potpornim uslugama i uslugama zapošljavanja mogli riješiti učinkovitijom upotrebom dostupnih resursa;
- d) poboljšanjem identifikacije i mapiranja područja u nepovoljnom položaju ili stambeno segregiranih područja (općina i/ili dijelova općina) u kojima velik udio stanovništva živi u siromaštvu ili je socijalno isključen. To se, na primjer, može temeljiti na odgovarajućoj kombinaciji socijalnih i ekonomskih pokazatelja razvrstanih prema spolu i dobi (npr. uključujući stopu zaposlenosti, razinu dohotka, materijalnu oskudicu, obrazovanje, osposobljavanje i vještine, zdravstvenu skrb, stanovanje, prijevoz ili, prema potrebi, pokazatelje o osobama migrantskog podrijetla itd.);
- e) unapređenjem znanja i stručnosti relevantnog osoblja pružatelja usluga putem podizanja svijesti i pružanja osposobljavanja o jednakom postupanju i borbi protiv diskriminacije;
- f) podupiranjem, upotrebom postojećih fondova EU-a i nacionalnih fondova, integriranog lokalnog/mikroregionalnog razvoja kojim se odgovara na složene izazove na područjima u nepovoljnom položaju ili stambeno segregiranim područjima;
- g) posvećivanjem pozornosti različitim značajkama ruralnih i urbanih područja te još učinkovitijim iskorištavanjem mogućnosti koje pružaju postojeći alati, kao što su planiranje pod vodstvom zajednice ili socijalno planiranje, među ostalim u razvoju usmjerenom na socijalnu uključenost osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, uključujući Rome;
- h) iskorištavanjem svih dostupnih financijskih sredstava na najbolji mogući način, uz istodobno osiguravanje komplementarnosti i integriranih pristupa, kao i dugoročne održivosti rezultata;
- i) redovitim praćenjem i ocjenjivanjem učinka kretanja i fondova koji se upotrebljavaju za socijalnu uključenost;

28. obrate pozornost na teritorijalne aspekte poboljšanja pristupa kvalitetnim potpornim uslugama i uslugama zapošljavanja te na rješavanje teritorijalnih nejednakosti koje ometaju socijalnu uključenost. U svrhu postizanja tog cilja države članice mogle bi:

- a) poduprijeti integrirane mjere kojima se kombiniraju kretanja u području zapošljavanja, socijalne uključenosti, stanovanja, zdravstvene i dugotrajne skrbi, skrbi o djeci te obrazovanja i osposobljavanja kako bi se odgovorilo na potrebe osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, uključujući Rome, s posebnim naglaskom na mladima i ženama te, prema potrebi, osobama migrantskog podrijetla;
- b) iskoristiti digitalnu tehnologiju, uključujući elektroničke javne usluge, u cilju poboljšanja jednakosti pristupa. Kako bi se zadovoljile potrebe osoba koje se suočavaju s preprekama pri korištenju internetskim uslugama, nastaviti osiguravati odgovarajuće pružanje nedigitalnih usluga i dostupnost javnog prijevoza;
- c) poduprijeti pristup digitalnim tehnologijama za osobe izložene riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, uključujući Rome, razvojem infrastrukture za poboljšanje internetskih veza i poduzimanjem konkretnih mjera za poboljšanje digitalnih vještina, čime se smanjuje digitalna isključenost;
- d) iskoristiti mogućnosti koje pruža digitalna tehnologija kako bi se smanjili nedostaci povezani s vještinama, posebno u rubnim i udaljenim područjima i
- e) uključiti nejavni sektor u osmišljavanje i pružanje usluga za promicanje socijalne uključenosti.

POZIVA DRŽAVE ČLANICE I EUROPSKU KOMISIJU DA U SKLADU SA SVOJIM NADLEŽNOSTIMA:

29. osiguraju da se politikama zajednice i lokaliziranim politikama potiče regionalni razvoj uz istodobno smanjenje unutarnjih razlika, uključujući prostornu segregaciju i isključenost, te podupiranje pristupa relevantnim uslugama. Jačanje suradnje među relevantnim područjima politike i među svim razinama upravljanja, osiguravanje uključivanja rodne osviještenosti i uzimanje u obzir specifičnih potreba osoba koje žive na istom području u nepovoljnom položaju (kao što su potrebe djece ili osoba s invaliditetom) također su ključni čimbenici kako bi se osiguralo da se aspekti socijalne uključenosti odražavaju u regionalnom, ruralnom i urbanom razvoju i integrirani su u njega;
30. nastoje slijediti teritorijalni pristup i procijeniti učinkovitost razvoja iz teritorijalne perspektive u izvješćima i evaluacijama na nacionalnoj razini i razini EU-a o provedbi nacionalnih strateških okvira, među ostalim za poboljšanje položaja osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, uključujući Rome, i njihova pristupa uslugama.

POZIVA EUROPSKU KOMISIJU DA:

31. razmotri važnost smanjenja teritorijalnih nejednakosti u novom akcijskom planu za provedbu europskog stupa socijalnih prava i predstojećoj strategiji EU-a za borbu protiv siromaštva;
32. razmotri preispitivanje dobrovoljnog europskog okvira za kvalitetu socijalnih usluga zajedno s Odborom za socijalnu zaštitu i u tom kontekstu razmotri potencijal socijalnih usluga za smanjenje teritorijalnih nejednakosti i upotrebu digitalizacije kako bi se poboljšao pristup kvalitetnim potpornim uslugama i uslugama zapošljavanja.

POZIVA ODBOR ZA SOCIJALNU ZAŠTITU I ODBOR ZA ZAPOSŁJAVANJE DA U SKLADU SA SVOJIM NADLEŽNOSTIMA:

33. razmotre izvedivost i dodanu vrijednost poboljšanja relevantnih socijalnih pokazatelja EU-a kako bi se poduprli naponi država članica u utvrđivanju područja u nepovoljnom položaju, poboljšanju pristupa kvalitetnim potpornim uslugama i uslugama zapošljavanja te praćenju razvoja usmjerenog na područja u nepovoljnom položaju, uzimajući pritom u obzir postojeće pokazatelje i podatke razvrstane prema spolu i dobi;
34. pokrenu i potaknu, u suradnji s Komisijom, razmjene znanja i primjera najbolje prakse među državama članicama, na dobrovoljnoj osnovi, u pogledu utvrđivanja i mjerenja teritorijalnih nejednakosti te upravljanja njima, među ostalim putem lokalnih i lokaliziranih strategija i akcijskih planova koji se temelje na visokokvalitetnim podacima i dokazima kako bi se državama članicama pružila potpora u njihovim nacionalnim analitičkim naporima.

Referentni dokumenti

Međuinstitucijski dokumenti EU-a

- Europski stup socijalnih prava

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1226&langId=en>

Zakonodavstvo EU-a

- Direktiva Vijeća 2000/43/EZ od 29. lipnja 2000. o provedbi načela jednakog postupanja prema osobama bez obzira na njihovo rasno ili etničko podrijetlo (SL L 180, 19.7.2000., str. 22)
- Uredba (EU) 2021/1057 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o uspostavi Europskog socijalnog fonda plus (ESF+) i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 1296/2013 (SL L 231, 30.6.2021., str. 21)

Vijeće Europske unije

- Preporuka od 12. ožujka 2021. o jednakosti, uključivanju i sudjelovanju Roma (SL C 93, 19.3.2021., str. 1)
- Preporuka (EU) 2021/1004 od 14. lipnja 2021. o uspostavi europskog jamstva za djecu (SL L 223, 22.6.2021., str. 14)
- Preporuka od 30. siječnja 2023. o primjerenom minimalnom dohotku kojim se osigurava aktivno uključivanje (SL C 41, 3.2.2023., str. 1)
- Preporuka od 27. studenoga 2023. o razvoju okvirnih uvjeta za socijalnu ekonomiju (SL C, C/2023/1344)
- Zaključci o mjerama za osiguravanje jednakog pristupa Roma odgovarajućem i desegregiranom stanovanju te rješavanje pitanja segregiranih naselja (13517/23)

Europski parlament

- Rezolucija Europskog parlamenta od 5. listopada 2022. o položaju Roma koji žive u naseljima u EU-u (2022/2662(RSP))

Europska komisija

- Smjernice Europske komisije za planiranje i provedbu nacionalnih strateških okvira za Rome (COM(2020) 620 final)
- Deveto izvješće o gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji
https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/cohesion-report_en
- *Access to essential services: key challenges for the most vulnerable – report* (Pristup osnovnim uslugama: ključni izazovi za najranjivije skupine – izvješće)
https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&furtherNews=yes&newsId=10595&pk_source=newsletter&pk_medium=email&pk_campaign=eusocial_newsletter
- *Territorial Agenda 2030 – A future for all places* (Teritorijalni program 2030. – Budućnost za sva mjesta)
https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/brochures/2021/territorial-agenda-2030-a-future-for-all-places
- Komunikacija naslovljena „Iskorištavanje talenta u europskim regijama” (5252/23 + ADD 1)

Odbor regija

- Mišljenje na temu „Rješavanje problema teritorijalnih nejednakosti poboljšanjem pristupa socijalnim uslugama”
- Procjena teritorijalnog učinka
<https://cor.europa.eu/hr/our-work/Pages/Territorial-Impact-Assessment.aspx>

Agencija za temeljna prava

- Istraživanje o Romima iz 2021.
<https://fra.europa.eu/hr/themes/roma>
- Jednakost u EU-u 20 godina nakon početka provedbe direktiva o jednakosti
<https://fra.europa.eu/hr/publication/2021/fra-opinion-eu-equality-20-years>
- Izvješće o temeljnim pravima 2024.
<https://fra.europa.eu/hr/publication/2024/fundamental-rights-report-2024>

Ostalo

- Izvješće skupine na visokoj razini za budućnost socijalne zaštite i socijalne države u EU-u

https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=88&eventsId=2057&furtherEvents=yes&pk_source=newsletter&pk_medium=email&pk_campaign=eusocial_newsletter
